

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДНУ «ІНСТИТУТ МОДЕРНІЗАЦІЇ ЗМІСТУ ОСВІТИ»
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ Г.С. СКОВОРОДИ
кафедра соціальної роботи і соціальної педагогіки
СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ А.С. МАКАРЕНКА
кафедра соціальної роботи і менеджменту соціокультурної діяльності
КРИВОРІЗЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
кафедра соціальної педагогіки і соціальної роботи
ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВОЛОДИМИРА ГНАТЮКА
кафедра соціальної роботи та менеджменту соціокультурної діяльності

СУЧАСНІ РЕАЛІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ СОЦІАЛЬНОГО ВИХОВАННЯ
ОСОБИСТОСТІ В РІЗНИХ СОЦІАЛЬНИХ ІНСТИТУЦІЯХ

МАТЕРІАЛИ
ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ,
ПРИСВЯЧЕНОЇ 300-РІЧЧЮ З ДНЯ НАРОДЖЕННЯ
ГРИГОРІЯ САВИЧА СКОВОРОДИ

21 ЖОВТНЯ 2022 РОКУ

ХАРКІВ – 2022

УДК 37.015.31:316.42
ББК 74.60
С91

*Затверджено редакційно-видавничою радою Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди
(протокол № 11 від 16 .11.2022 р.).*

Редакційна колегія: Васильєва М.П. – доктор педагогічних наук, професор;
Романова І.А. – доктор педагогічних наук, доцент;
Шеплякова І.О. – кандидат педагогічних наук;
Штанько М.О. – ст. лаборант кафедри.

Автори опублікованих матеріалів відповідають за підбір, точність і достовірність наведених фактів, правильне цитування джерел, власних імен та інших відомостей. Редакційна колегія не завжди поділяє думку авторів.

Сучасні реалії та перспективи соціального виховання особистості в різних соціальних інституціях: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції, присвяченої 300-річчю з дня народження Григорія Савича Сковороди, 21.10.2022 р. Харків: ХНПУ імені Г.С. Сковороди, 2022. 225 с.

Збірка містить матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції, присвяченої сучасним проблемам професійної підготовки майбутніх фахівців соціальної галузі, реаліям і тенденціям розвитку професійної діяльності фахівців соціальних інституцій з вирішення актуальних проблем соціальної роботи.

Матеріали представляють інтерес для науковців і практиків у галузі соціальної і соціально-педагогічної діяльності, науковців-початківців (здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) та другого (магістерського) рівнів спеціальності «Соціальна робота») й практиків – фахівців соціальних інституцій.

© Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди, 2022.
© Кафедра соціальної роботи і соціальної педагогіки, 2022.

ЗМІСТ

ПУБЛІКАЦІЇ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ, ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ І ФАХІВЦІВ СОЦІАЛЬНИХ ІНСТИТУЦІЙ

Аксакова П.А. ТЕОРЕТИЧНИЙ АНАЛІЗ СУТІ І ОСОБЛИВОСТЕЙ СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНОГО ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ-СИРИТ.....9

Алексеева Н.І., Кабусь Н.Д. ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ СОЦІАЛЬНИХ ПЕДАГОГІВ ДО ПРОФІЛАКТИКИ ВЖИВАННЯ АЛКОГОЛЮ В ПІДЛІТКОВОМУ СЕРЕДОВИЩІ.....10

Бейник К.В. СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ З ПРОФІЛАКТИКИ СУЇЦИДАЛЬНОЇ ПОВЕДІНКИ СТАРШИХ ПІДЛІТКІВ АРТ-ТЕРАПЕВТИЧНИМИ ЗАСОБАМИ В ЗАКЛАДАХ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ.....15

Білоцерківська О.М., Васильєва М.П. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦЯ ДО ФОРМУВАННЯ ВІДПОВІДАЛЬНОГО БАТЬКІВСТВА СТАРШОКЛАСНИКІВ 21

Білько О.П., Шимко І.М. СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ПРАЦІВНИКІВ ПСИХОЛОГІЧНИХ СЛУЖБ У СИСТЕМІ ОСВІТИ.....27

Бондарєва Ю.Л., Гончаренко О.В. ФОРМУВАННЯ СОЦІОКУЛЬТУРНОГО СЕРЕДОВИЩА ДИТЯЧОГО БУДИНКУ СІМЕЙНОГО ТИПУ ЗАСОБАМИ СІМЕЙНОГО ДОЗВІЛЛЯ.....34

Борсук Т.О. ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ТА МЕТОДИ НАВЧАННЯ ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ В УМОВАХ КРИЗОВИХ ВИКЛИКІВ.....37

Буйницька М.М. ЗМІНА ВЕКТОРУ МЕТИ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ ПРАВОВОЇ ГАЛУЗІ.....41

Вазуля К.С. ОСОБЛИВОСТІ СОЦІАЛЬНОЇ ПРОФІЛАКТИКИ ЖОРСТОКОЇ ПОВЕДІНКИ ПІДЛІТКІВ У ЗАКАЛАДАХ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ.....43

Варава К.В. ПРОФІЛАКТИКА ДЕВІАНТНОЇ ПОВЕДІНКИ ПІДЛІТКІВ У ЗАКЛАДАХ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ.....46

Васильєва М.П. РОЛЬ СОЦІАЛЬНОГО ВИХОВАННЯ ОСОБИСТОСТІ В УМОВАХ ВІЙНИ.....48

Білоцерківська О.М.

здобувачка вищої освіти другого (магістерського) рівня
Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди

Васильєва М.П.

доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри соціальної роботи і соціальної педагогіки
Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦЯ ДО ФОРМУВАННЯ ВІДПОВІДАЛЬНОГО БАТЬКІВСТВА СТАРШОКЛАСНИКІВ

Анотація. У статті обґрунтовано актуальність проблеми професійної підготовки майбутніх соціальних працівників до соціально-педагогічної діяльності з формування відповідального батьківства в учнів старших класів. Розкрито важливість приділення уваги формуванню відповідального батьківства старшокласників, зумовлену психо-віковими і сучасними особливостями учнів. Актуалізовано необхідність організації цілеспрямованої, комплексної, систематичної роботи різних фахівців у напрямі забезпечення ефективності соціально-педагогічної діяльності з формування відповідального батьківства старшокласників. Розкрито потенційні можливості різних суб'єктів, в координації діяльності яких провідне місце належить соціальному педагогу закладу освіти. Зважаючи на його роль, з'ясовано нагальну потребу у забезпеченні підготовки майбутніх фахівців до розроблення і реалізації програми соціально-педагогічної діяльності з формування відповідального батьківства старшокласників.

Ключові слова: відповідальне батьківство, старшокласник, формування, соціально-педагогічна діяльність, професійна підготовка, здобувач вищої освіти, соціальний педагог, програма.

Abstract. The article substantiates the relevance of the problem of professional training of future social workers for socio-pedagogical activities on the formation of responsible parenthood in high school students. The importance of paying attention to the formation of responsible parenting of high school students, determined by the psycho-age and modern characteristics of students, is revealed. The need to organize purposeful, complex, systematic work of various specialists in the direction of ensuring the effectiveness of socio-pedagogical activities on the formation of responsible parenting of high school students has been updated. The potential opportunities of various subjects are revealed, in the coordination of whose activities the leading place belongs to the social pedagogue of the educational institution. Taking into account his role, the urgent need to ensure the training of future specialists for the development and implementation of a program of socio-pedagogical activities on the formation of responsible parenthood of high school students has been identified.

Key words: responsible parenthood, high school student, formation, socio-

pedagogical activity, professional training, student of higher education, social pedagogue, program.

Актуальність проблеми. Суспільство стурбоване руйнацією у свідомості майбутнього покоління цінності сім'ї. Шлюб перестає бути необхідною умовою для подружніх стосунків, а народження дитини – метою існування сім'ї як соціального інституту. В Україні інститут сім'ї має давні і стійкі традиції, які переживають сьогодні ситуацію нестабільності і втрати пріоритетності. Втрата інституту сім'ї, крім інших негативних наслідків, спричинить важкі наслідки для батьківського ставлення до майбутніх дітей, їхнього виховання. Адже саме сім'я виступає першим і найголовнішим осередком виховання дитини. Саме тут закладаються основи моральності, яка виступає основою соціальності особистості.

У молодого покоління має формуватися усвідомлене батьківство як характеристика, котра забезпечуватиме стабільність інституту сім'ї, родинних стосунків, міжпоколінних відносини батьків і дітей.

Учні старших класів виступають таким контингентом, особливості якого зумовлено психо-віковими особливостями підліткового віку, а також особливостями провідної навчальної діяльності, тісно пов'язаної з вибором майбутньої професії, опануванням навичок самостійного прийняття рішень щодо подальшої життєдіяльності, дорослого життя. Усе це зумовлює розроблення програми супроводу в процесі формування в учнів відповідального батьківства, а також спеціальну підготовку суб'єктів, які мають бути залученими до цього процесу.

Мета статті – розкрити актуальність професійної підготовки майбутніх соціальних працівників до соціально-педагогічної діяльності з формування відповідального батьківства в учнів старших класів у закладах загальної середньої освіти.

Виклад основного матеріалу. Одним з основних суб'єктів реалізації соціально-педагогічної діяльності з формування відповідального батьківства молоді є заклади освіти.

Соціально-педагогічну діяльність у закладах освіти, згідно зі статтею 22 Закону України «Про освіту» [1], здійснюють соціальні педагоги, які за своїм статусом належать до педагогічних працівників. Окрім соціального педагога, певні аспекти формування відповідального батьківства учнівської молоді реалізують психолог, завуч з виховної роботи, класні керівники, вчителі. Залучаються медичні працівники, юристи, спеціалісти центрів соціальних служб, представники громадських організацій соціально-педагогічного спрямування тощо.

Аналіз соціально-педагогічної практики з формування відповідального батьківства здобувачів освіти старших класів свідчить, що застосовуються проведення бесід, диспутів, тренінгів, відеолекторіїв, написання творів-роздумів тощо. У тренінговій роботі з формування компонентів відповідального батьківства використовуються інтерактивні, ігрові методи, метод «рівний – рівному», арт-терапевтичні методи [4; 5].

Поширеними є тематичні виховні заходи за спільною участю батьків і

учнів; тематичні батьківські збори з елементами тренінгу (зокрема, «Типи сімейного виховання: переваги та загрози», «Труднощі і помилки у вихованні дитини» тощо); розробка пам'яток та методичних рекомендацій батькам (наприклад: щодо важливості сімейного виховання, норм законодавства щодо відповідальності батьків за виховання неповнолітніх дітей, тощо); інформаційних листків (наприклад: з переліком організацій, які задіяні у роботі з попередження жорстокого поводження та насильства над дітьми в сім'ї та в учнівському середовищі тощо).

Важливе значення у виховній роботі набуває формування культу Матері, поваги до жінки, розповсюдженими формами створення якого є вечори, свята, збори, оформлення стендів. Саме в цьому віці у старшокласників виникають стійкі симпатії до протилежної статі, які мають різні вираження. Тому важливим є приділення уваги формуванню шанобливого ставлення до представниць жіночої статі як майбутніх берегинь, матерів. У дівчат важливим є формування образу чоловіка-батька, вихователя дітей і помічника.

Зважаючи на випадки першого статевого досвіду, який все частіше відбувається у школярів у старших класах, важливим є приділення уваги відповідального ставлення за свою поведінку у стосунках. Оскільки частими причинами небажаної вагітності у школярів є елементарна неграмотність і відсутність усвідомлення наслідків безвідповідальності, важливими є просвітницькі лекторії на тему запобігання небажаної вагітності, наслідків ранніх абортів, а також хвороб, які передаються статевим шляхом, тощо. Залучаються до роботи лікарі-гінекологи, сімейні лікарі в напрямі збереження та зміцнення репродуктивного здоров'я майбутніх батьків, зокрема проводяться бесіди «Стоп СНІД», «Дівочі посиденьки» тощо.

Формування компонентів відповідального батьківства відбувається через засвоєння змісту бесід медико-біологічного спрямування: формуванню репродуктивного здоров'я молоді, попередженню виникнення та розповсюдження хвороб, які передаються статевим шляхом, інформуванню учнівської молоді, яка є майбутніми батьками, про фізіологічні механізми запліднення, закономірності ембріонального розвитку, дітонародження, закономірності постембріонального розвитку. У шкільній програмі передбачено окремі теми з різних дисциплін, присвячені таким темам. Так знанням фізіологічних особливостей чоловічого та жіночого організмів, питанням особистої гігієни присвячені теми «Репродукція та розвиток організмів» (10 кл.), «Безпека і статева культура. Профілактика захворювань, що передаються статевим шляхом» (11 кл.) приділяється під час вивчення предмету «Біологія і екологія». Правова підготовка ознайомлює школярів з основними положеннями сімейного права щодо порядку укладення шлюбу, забезпечує усвідомлення учнями необхідності його державної реєстрації, правових наслідків незареєстрованих шлюбів, засвоєння прав і обов'язків подружжя, особистісних і майнових відносин, пояснення таких державних актів, як позбавлення батьківських прав та усиновлення; ознайомлення з причинами, правовими основами та соціальними, економічними, психологічними і педагогічними наслідками розлучень, аліментними

зобов'язаннями; з окремими положеннями кримінальної відповідальності за ухилення від лікування венеричних захворювань, незаконні аборти, згвалтування, розбещення неповнолітніх та задоволення статевої пристрасті неприродними способами – тема «Сімейне право України» предмет «Правознавство» (11 кл.). З особливостями соціалізації в сім'ї, партнерськими стосунками в родині, трансформацією моделей сім'ї учні ознайомлюються в темі «Соціалізація особистості» – предмет «Громадянська освіта» (10 кл.); сімейні традиції, цінності, відносини між чоловіком і жінкою, кохання, відносини батьків і дітей розглядаються через зміст предмету «Українська література». Серед навчальних методів, зокрема, використовуються інтерактивні методи. Так, підручник «Правознавство» (автори Т. Філіпенко, В. Сутковий) містить практичне заняття «Шлюб неповнолітніх», яке складається з рольової гри «Сімейні справи», дискусії «Шлюб неповнолітніх: за чи проти», «акваріум» – групове обговорення практичних ситуацій.

У варіативній частині підготовки використовується факультативний курс для учнів 9-11 класів «Етика та психологія сімейного життя», головними завданнями якого є: підвищення відповідальності молоді перед шлюбом і сімейним життям; формування в юнаків та дівчат високого рівня етико-психологічної культури; підвищення соціальної престижності ролі батьківства та материнства; формування психологічної готовності юнаків та дівчат до шлюбу; висвітлення питання щодо ведення домашнього господарства, організації бюджету сім'ї тощо [5].

У дослідженні О.Лемещенко [3] узагальнюється, що наразі існує позитивний досвід формування у молоді готовності усвідомленого батьківства із залученням громадських і державних організацій, зокрема розроблені методичні матеріали для Центрів соціальних служб для сімей, дітей та молоді, а саме «Матеріали до тренінгу «Усвідомлене батьківство як умова повноцінного розвитку дитини та підвищення виховного потенціалу громади» (підготовка матеріалів та їх видання здійснено Християнським дитячим фондом у рамках проекту «Покращання якості соціальних послуг дітям і сім'ям у громаді» за підтримки Дирекції з питань розвитку та співробітництва Швейцарії); методичні матеріали для тренера «Усвідомлене батьківство як умова повноцінного розвитку дитини»; тренінговий курс із набуття батьківських навичок «Батьківство в радість» (розроблений Агентством США з міжнародного розвитку (USAID) в рамках Програми «Родина для дитини»).

Проведений аналіз навчально-методичного інструментарію формування відповідального батьківства учнів визначив традиційні форми, методи і засоби роботи з підлітками. Проте, сучасні підлітки значно відрізняються від своїх однолітків початку 2000-х років. Протягом останніх 10 років, особливо з поширенням коронавірусної хвороби, широкого розповсюдження набули дистанційні форми спілкування й навчання. Інтернет став невід'ємною частиною нашого життя, що позначилося на соціально-психологічному портреті сучасних підлітків. Для вибору навчально-методичного інструментарію для роботи зі здобувачами щодо формування усвідомленого батьківства вважаємо за доцільне визначити й когнітивні особливості сучасного «покоління Z», тобто

дітей віком до 18 років, які необхідно враховувати при побудові педагогічної взаємодії.

Узагальнюючи наукові розробки, можна визначити основні характеристики сучасних підлітків, зумовлені цифровим середовищем: нетерплячість і зосередженість на короткострокових цілях; гіперактивність; кліпове мислення (здатність сприймати і переробляти інформацію лише невеликими порціями); переважання візуального каналу сприйняття інформації; залежність від Інтернету й соціальних мереж; орієнтація на індивідуалістичність й використання; чесність і відкритість у віртуальному спілкуванні; зниження концентрації уваги, якості пам'яті; краще розуміння техніки, ніж почуттів людей.

Ці відмінності вимагають пошуку нових форм і методів роботи з підлітками або модернізації традиційних із застосуванням цифрових технологій.

ураховуючи візуальність сприйняття інформації і наявність цифрових гаджетів у сучасних підлітків, доцільно використовувати в процесі формування усвідомленого батьківства фотографії, відео, презентації, особливо якщо вони зроблені самими підлітками. Зокрема необхідно розширювати використання методу фотовоїс, створення фотоколажів, відео, соціальної реклами, коміксів, плакатів і буклетів тощо.

Ресурси ігрової взаємодії (квести, цифрові вікторини, сюжетно-рольові ігри, профілактичні настільні ігри тощо) ще й досі не набули широкого розповсюдження в соціально-педагогічній практиці з формування усвідомленого батьківства учнів закладів професійно-технічної освіти. Враховуючи соціальну активність сучасних підлітків, стануть у нагоді волонтерські заходи, форму-театр, флешмоб тощо.

Отже, соціально-педагогічна діяльність щодо формування відповідального батьківства учнів старших класів – це напрям професійної діяльності цілої низки суб'єктів соціально-педагогічної діяльності (внутрішніх і зовнішніх), спрямований на підготовку здобувачів до виконання ролі батьків у сімейних відносинах. Ця діяльність має здійснюватися цілеспрямовано й системно із застосуванням навчально-методичного інструментарію, який відповідає соціально-психологічним особливостям сучасних учнів. В основі такої діяльності має бути розроблена програма. А дієвим суб'єктом з реалізації цієї програми, на якого покладено функцію координації різних суб'єктів, виступає соціальних педагог закладу загальної середньої освіти.

Професійна підготовка майбутнього фахівця в умовах закладу вищої представляє собою один з найважливіших і найоптимальніших шляхів забезпечення готовності належним чином виконувати передбачені суспільством професійні функції [1, с.11]. Освітня програма з підготовки такого фахівця має обов'язково включати курси, спрямовані на опанування засадами організації фахівцем соціально-педагогічної діяльності з формування у старшокласників відповідального батьківства. Це означає, що він не просто має бути обізнаним щодо питань відповідального батьківства взагалі, особливостей соціально-педагогічної діяльності з старшокласниками, що передбачено в програмі його

підготовки, а окрема увага має приділятися формуванню у здобувача – майбутнього соціального педагога здатності до проєктування, розроблення комплексної програми організації взаємодії з різними фахівцями у напрямі формування відповідального батьківства в учнів.

Методичне забезпечення розробленого курсу «Соціально-педагогічна діяльність з формування відповідального батьківства старшокласників» передбачало комплекс лекційних і семінарсько-практичних занять, у зміст яких було включено питання: відповідальне батьківство і його складники; напрями соціально-педагогічної діяльності з формування відповідального батьківства старшокласників; методи взаємодії з різними фахівцями з формування відповідального батьківства старшокласників; особливості комплексної програми спільної діяльності соціального педагога з фахівцями; методи роботи з старшокласниками тощо.

Позитивним моментом партнерської взаємодії є залучення студентів – майбутніх соціальних педагогів до волонтерських заходів. Волонтерська робота спонукає студента до активної взаємодії із соціальним середовищем, до становлення тривалих взаємин із представниками різних соціальних груп суспільства, що сприяє засвоєнню соціального досвіду [1, с.12]. Саме тому варто стимулювати ініціативу і активність здобувачів у самостійному пошуку шляхів удосконалення теоретичної основи здобутих знань на практиці.

Висновки. Необхідність і важливість реалізації координаційної функції соціального педагога закладу загальної середньої освіти в формуванні відповідального батьківства старшокласників зумовили розроблення теоретико-методичних основ цілеспрямованості підготовки майбутнього фахівця до соціально-педагогічної діяльності в цьому напрямі, а саме: створення спеціального навчального курсу, який передбачав би формування теоретичних знань, а також практичних умінь як комплексної здатності здобувача освіти-майбутнього соціального педагога до реалізації програми з використанням ефективних методів у роботі з різними суб'єктами соціально-педагогічної діяльності, спрямованої на формування відповідального батьківства старшокласників. Подальшого дослідження потребує визначення і експериментальна перевірка комплексу заходів, які забезпечують реалізацію розробленого курсу.

Список використаних джерел:

1. Васильєва М.П. Партнерська взаємодія у підготовці майбутніх соціальних педагогів. Підготовка майбутнього соціального педагога на засадах партнерства: матер. наук.-практ. конфер. (Харків, 27 листопада 2015 р.). Х.: ХНПУ імені Г.С.Сковороди, 2015. С. 11-12.

2. Закон України «Про освіту» від 05.09.2017 № 2145-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>.

3. Лемещенко О.Р. Соціально-психологічні умови формування у старшокласників готовності до усвідомленого батьківства: дис. канд. псих. наук: 19.00.05 / Східноукраїнський нац. ун-т ім. Володимира Даля. Сєверодонецьк, 2016. 224 с.

4. Психологічна служба системи освіти: досвід формування репродуктивного здоров'я молоді /авт.кол. за ред. І.І. Цушка. Київ, Український НМЦ практичної психології і соціальної роботи, 2014. URL: <http://psychologdcpp.in.ua/wp-content/uploads/2019/10/programi/file53.pdf>

5. Соціально-педагогічна діяльність вищих навчальних закладів щодо формування сімейних цінностей у студентської молоді: навчально-методичний посібник/ за заг. ред. д-ра іст. наук, проф. О.А.Удода. Суми : Сумський державний університет, 2014. 198 с.

6. Формування сімейних цінностей у дітей шкільного віку в сучасних соціокультурних умовах : монографія / Гончар Л.В., Кравченко Т.В., Мачуська І.М., Павицька К.М., Хижняк А.В. ; за заг. ред. Гончар Л.В. Харків: «Друкарня Мадрид», 2016. 176 с. URL: [https://lib.iitta.gov.ua/704829/3/%D0%A4%D0%9E%D0%A0%D0%9C%D0%A3%D0%92%D0%90%D0%9D%D0%9D%D0%AF_%D0%A1_%D0%9C%D0%95%D0%99%D0%9D%D0%98%D0%A5_%D0%A6_%D0%9D%D0%9D%D0%9E%D0%A1%D0%A2%D0%95%D0%99_%D0%A3_%D0%94_%D0%A2%D0%95%D0%99_\(1\)_2016_12_13_15_26_48_272.PDF](https://lib.iitta.gov.ua/704829/3/%D0%A4%D0%9E%D0%A0%D0%9C%D0%A3%D0%92%D0%90%D0%9D%D0%9D%D0%AF_%D0%A1_%D0%9C%D0%95%D0%99%D0%9D%D0%98%D0%A5_%D0%A6_%D0%9D%D0%9D%D0%9E%D0%A1%D0%A2%D0%95%D0%99_%D0%A3_%D0%94_%D0%A2%D0%95%D0%99_(1)_2016_12_13_15_26_48_272.PDF)

Білько О.П

здобувачка вищої освіти другого (магістерського) рівня
Криворізького державного педагогічного університету

Шимко І.М.

кандидат педагогічних наук, доцент,
завідувач кафедри соціальної педагогіки і соціальної роботи
Криворізького державного педагогічного університету

СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ПРАЦІВНИКІВ ПСИХОЛОГІЧНИХ СЛУЖБ У СИСТЕМІ ОСВІТИ

У статті розглядаються питання формування соціально-педагогічної компетентності працівників психологічних служб закладів освіти. Аналіз понять соціальна та педагогічна компетентність працівників закладів освіти. Узагальнено результати експериментального дослідження застосування програми формування соціально-педагогічної компетентності працівників психологічних служб. Доведено доцільність реалізації даної програми в закладах освіти.

Ключові слова: психологічна служба, соціальні педагоги, психологи, «компетентність».

In this article we have deal with the issue of formation of socio-pedagogical competence of employees of psychological services in educational institutions. Here we have the Analysis of the concepts of social and pedagogical competence of employees of educational institutions. The results of an experimental study of the application of the program for the formation of socio-pedagogical competence of